VERBRAUCHER-ZENTRALE HAMBURG

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT LUÍS MIGUEL POIARES PESSOA MADURO

föredraget den 25 mars 2004 [1]

1. Landgericht München (regional domstol i München) har begärt en tolkning av rådets förordning (EG) nr 1103/97 av den 17 juni 1997 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron [2] (nedan kallad förordning nr 1103/97). Tillkomsten av euron har haft en påtaglig inverkan på det dagliga livet för alla ekonomiska aktörer i euroområdet. Landgericht München har i huvudsak frågat om penningbelopp som motsvarar en samtalstaxa per minut kan eller skall avrundas till närmaste cent vid omräkningen till euro, eller om den siffra som erhålls vid omräkningen skall anges med en större precision än närmaste cent. Svaret på frågorna kan ha betydelse för ett stort antal avtal, särskilt i medlemsstater som har infört den gemensamma valutan och där värdet på den nationella valutans minsta underenhet — som ofta används för att ange pris-per-enhetstaxor i avtal om leverans av varor eller tjänster som elektricitet, telekommunikationer eller bränsle — är lägre än värdet av eurons minsta underenhet (cent). Det är vidare viktigt att påpeka att de problem som behandlas i förevarande mål troligen kommer att aktualiseras på nytt varje gång som en medlemsstat inför den gemensamma valutan.

I — Faktiska omständigheter i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

2. Svaranden i målet vid den nationella domstolen, O2 (Germany) GmbH & Co. OHG (nedan kallad O2), fram till april 2002 VIAG INTERCOM GmbH & Co., är ett i München (Förbundsrepubliken Tyskland) etablerat företag som driver ett nät för mobilkommunikation. Under sommaren år 2001 omräknade O2 sina avtal om mobiltjänster från tyska mark till euro. Taxorna i dessa avtal angavs som ett minutpris i tyska mark. I avtalen angavs även att priset för varje telefonsamtal skulle beräknas med utgångspunkt i tiosekundersenheter.

1 — Originalspråk: portugisiska.

2 — EGT L 162, s. 1.

3. O2 räknade om de olika minutpriserna enligt den omräkningskurs som anges i artikel 1 i rådets förordning (EG) nr 2866/98 av den 31 december 1998 om omräkningskurserna mellan euron och valutorna för de medlemsstater som inför euron,[3] där det föreskrivs att en euro motsvarar 1,95583 DEM. Bolaget avrundade sedan beloppen till närmaste cent i enlighet med första meningen i artikel 5 i förordning nr 1103/97, där det föreskrivs att penningbelopp som skall betalas eller redovisas efter en omräkning till enheten euro skall avrundas uppåt eller nedåt till närmaste cent.

4. Enligt det exempel som har givits av Landgericht München, omräknade motparten minutpriset för samtal efter klockan 21:00 till det fasta nätet med Genion Home-tariffen från 0,05 DEM till 0,02556 EUR, enligt den fasta omräkningskursen och avrundade sedan uppåt till 0,03 EUR (närmaste cent) enligt artikel 5 i förordning nr 1103/97. Därmed kom ett samtal på tio minuter att kosta 0,30 EUR (vilket motsvarar 0,59 DEM), i stället för 0,50 DEM (vilket motsvarar 0,26 EUR) som tidigare.

5. Verbraucher-Zentrale Hamburg e.V. (nedan kallad Verbraucher-Zentrale), en konsumentorganisation med behörighet att väcka talan vid åsidosättanden av konsumentskyddslagstiftningen, väckte talan vid Landgericht sedan den konstaterat att konsumenter som använder detta minutpris för samtal efter klockan 21:00 till det fasta nätet kommer att drabbas av en sådan prishöjning. Verbraucher-Zentrale hävdade i huvudsak att motpartens ensidiga beslut att tillämpa den aktuella omräknings- och avrundningsmetoden strider mot principerna om kontinuitet i avtal och om största möjliga precision vid den omräkning, som ligger till grund för de berörda förordningarna om införandet av euron.

6. Landgericht anser att det är nödvändigt att domstolen besvarar följande två frågor för att den skall kunna avgöra huruvida motpartens omräknings- och avrundningsmetoder är förenliga med förordning nr 1103/97:

"1) Skall artikel 5 första meningen i förordning nr 1103/97 förstås så, att det endast är räkningens totala belopp eller de enskilda poster som anges i räkningen som får eller skall avrundas vid privaträttsliga avtalsförhållanden, eller utgör även en i avtal fastställd pris-per-enhetstaxa (här priset per minut) ett penningbelopp som skall betalas eller redovisas, i den mening som avses i den ovannämnda bestämmelsen? Är det avgörande för bedömningen av huruvida en taxa skall anses vara ett penningbelopp som skall betalas eller redovisas, i den mening som avses i artikel 5 i förordning nr 1103/97, huruvida denna taxa grundar sig på den enhet som ligger till grund för beräkningen av det slutliga beloppet som

3 — EGT L 359, s. 1.

räkningen kommer att avse (här tiosekundersenheter) multiplicerad ett visst antal gånger (här sex gånger), eller huruvida taxan ur konsumentens synpunkt utgör den avgörande beräkningsenheten?

2) Skall förordning nr 1103/97 (och särskilt artikel 5 i denna) förstås så, att den är uttömmande i den meningen att andra penningbelopp än sådana som skall betalas eller redovisas (såvida sådana kan finnas) inte får avrundas på det sätt som beskrivs i artikel 5, och således antingen även fortsättningsvis skall anges i den tidigare nationella valutan eller skall anges som det exakta resultatet av omräkningen?"

7. För att besvara dessa frågor krävs en tolkning av följande gemenskapsrättsliga bestämmelser.

8. Artikel 3 i förordning nr 1103/97 har följande lydelse:

"Införandet av euron får inte leda till ändring av något villkor i ett rättsligt instrument eller leda till upphävande av eller befrielse från fullgörelse av villkoren i något rättsligt instrument och får heller inte ge en part ensidig rätt att ändra ett rättsligt instrument eller bringa det att upphöra. Denna bestämmelse gäller förutsatt att parterna inte har avtalat något annat."

9. I artikel 1 anges att i förordningen avses med

"rättsliga instrument: bestämmelser i lag och andra föreskrifter, administrativa beslut, rättsliga avgöranden, avtal, ensidiga rättsakter, andra betalningsinstrument än sedlar och mynt samt andra instrument med rättslig verkan..."

10. I artikel 4 i förordning nr 1103/97 föreskrivs följande:

"1. Omräkningskurserna skall fastställas som en euro uttryckt i var och en av de nationella valutorna i de deltagande medlemsstaterna. De skall fastställas med sex signifikanta siffror.

2. Omräkningskurserna får inte avrundas eller avkortas vid omräkning.

3. Omräkningskurserna skall användas för omräkningar åt båda hållen mellan enheten euro och de nationella valutaenheterna. Inverterade kurser som härleds från omräkningskurserna får inte användas.

4. Penningbelopp som skall omräknas från en nationell valutaenhet till en annan skall först omräknas till ett belopp som uttrycks i enheten euro, vilket belopp får avrundas till inte mindre än tre decimaler och sedan skall omräknas till den andra nationella valutaenheten. Ingen annan beräkningsmetod får användas, såvida den inte ger samma resultat."

11. Slutligen föreskrivs följande i artikel 5 i förordningen:

"Penningbelopp som skall betalas eller redovisas när en avrundning sker efter en omräkning till enheten euro enligt artikel 4 skall avrundas uppåt eller nedåt till närmaste cent. Penningbelopp som skall betalas eller redovisas och som omräknas till en nationell valutaenhet skall avrundas uppåt eller nedåt till närmaste underenhet eller, i avsaknad av underenheter, till närmaste enhet eller enligt nationell lagstiftning eller praxis till en multipel eller del av den nationella valutaenhetens enhet eller underenhet. Om tillämpningen av omräkningskursen ger ett resultat som ligger exakt mitt emellan skall beloppet avrundas uppåt."

12. O2 och kommissionen har yttrat sig skriftligen och muntligen. Jag kommer att hänvisa till deras yttranden i samband med bedömningen av de rättsliga problem som tagits upp av den nationella domstolen.

II — Bedömning

A — *Inledande anmärkningar*

13. Domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i förevarande mål eftersom enbart omräkningen och avrundningen av ett avtalsenligt minutpris på 0,05 DEM till 0,03 EUR för ett samtal på två minuter av en viss typ ledde till en kostnad på en pfennig (0,01 DEM) mer än före omräkningen för en kund som valt detta minutpris. Ju längre telefonsamtal till den bestämda taxan, desto större blir ökningen av det belopp som skall betalas. Ett samtal på tio minuter kostar till exempel nio pfenning mer än det gjorde före införandet av den gemensamma valutan. Omräknade till euro motsvarar dessa 0,09 DEM 0,05 EUR. Eftersom telekommunikationstaxor och andra priser på långvariga avtal höjs då och då skulle denna ökning inte ha varit särskilt förvånande om den inte hade följt enbart av omräkningen till euro av ett penningbelopp som tidigare uttrycktes i tyska mark. Med andra ord uppkommer

problemet därför att höjningen av det belopp som skall betalas inte beskrivs som en följd av en uttrycklig prishöjning, utan i stället döljs i omräkningsoperationen som skall vara neutral med avseende på avtalade priser.

14. Det är inledningsvis viktigt att påpeka att omräkningen av penningbelopp, såsom i avtal fastställda minutpris, skulle ske senast vid utgången av "övergångsperioden", vilken enligt artikel 1 i rådets förordning (EG) nr 974/98 av den 3 maj 1998 om införandet av euron [4] (nedan kallad förordning nr 974/98) utgjorde "den period som börjar den 1 januari 1999 och slutar den 31 december 2001".

15. Omräkningen av dessa penningbelopp skulle för det första ske med hänsyn till principen om rättslig likvärdighet mellan euron och de nationella valutaenheterna, vilken särskilt uppställs i artikel 14 i förordning nr 974/98. I bestämmelsen anges att "[n]är i rättsliga instrument som existerar vid övergångsperiodens utgång hänvisning sker till de nationella valutaenheterna skall dessa hänvisningar betraktas som hänvisningar till enheten euro enligt respektive omräkningskurs". [5] För det andra är behovet av att omräkna belopp, såsom i avtal fastställda minutpriser, även en följd av principen att euron skulle utgöra det enda lagliga betalningsmedlet efter övergångsperiodens slut. [6]

16. Detta besvarar indirekt den sista delen av Landgerichts andra fråga. Efter övergångsperiodens utgång var det inte längre möjligt för O2 att som tidigare driva verksamheten med hänvisning till olika minutpriser i tyska mark. Denna uppfattning delas av kommissionen och O2.

17. Det som återstår att fastställa, och som utgör den centrala frågan i vilken Landgericht har begärt vägledning från domstolen, är huruvida förordning nr 1103/97 medger ökningar av de belopp som i slutändan skall betalas av konsumenter som använder en viss taxa, med tanke på att dessa ökningar enbart beror på omräkningen till euro, och den därpå följande avrundningen till närmaste cent, av det i avtalet fastställda minutpriset som tidigare uttrycktes i en nationell valuta.

4 — EGT L 139, s. 1.

5 — I artikel 13 i samma förordning anges att artikel 14 "skall gälla från och med övergångsperiodens utgång".

6 — Se artikel 15.1 där det särskilt anges att "[s]edlar och mynt i nationella valutaenheter enligt artikel 6.1 skall fortsätta att vara lagliga betalningsmedel inom sina territoriella gränser under högst sex månader efter övergångsperiodens utgång".

18. Om man utgår från att det enligt artikel 5 i förordning nr 1103/97 krävs att minutpriser avrundas i enlighet med föreskrifterna i förordningen, är O2:s omräknings- och avrundningsmetoder tillåtna, trots de negativa konsekvenserna av detta för de konsumenter som valt särskilda taxor, såsom minutpriset 0,05 DEM för samtal efter klockan 21:00 till det fasta nätet. Om man däremot antar att dessa belopp inte hör till dem som anges i artikel 5 är det inte nödvändigt att avrunda beloppen till närmaste cent. Frågan kvarstår dock om O2 ändå ensidigt kan genomföra en sådan avrundning. Tre svar är tänkbara: För det första, vilket O2 i andra hand har gjort gällande, att förordning nr 1103/97 inte innehåller ett uttryckligt förbud mot en avrundning av andra belopp än dem som omfattas av artikel 5 och att den tillämpade avrundningsmetoden därför är förenlig med förordningen, för det andra, vilket har hävdats av Verbraucher-Zentrale, att största möjliga precision krävs vid omräkning enligt förordning nr 1103/97 i fråga om belopp som inte omfattas av artikel 5 och att O2:s avrundningsmetod följaktligen inte är förenlig med förordningen och, för det tredje, att förordning nr 1103/97, även om den inte utesluter avrundning av andra penningbelopp än dem som nämns i artikel 5, uppställer vissa begränsningar för dessa.

19. För att besvara dessa huvudfrågor måste man beakta syftena med förordning nr 1103/97 och det sammanhang i vilket förordningen antogs. Jag kommer därefter att granska den grundläggande regeln om rättsliga instruments kontinuitet i artikel 3 i förordning nr 1103/97. Jag kommer att hävda att denna regel är central för varje bedömning av effekten av införandet av euron på befintliga avtal. De specifika frågor som har ställts av Landgericht kommer därefter att besvaras i följande ordning: Är ett minutpris, såsom det som beskrivs i målet vid den nationella domstolen, ett belopp som skall betalas eller redovisas? Om så inte är fallet, kan ett belopp av denna typ avrundas sedan det omräknats till euro? Om det är tillåtet att avrunda andra belopp än belopp som skall betalas eller redovisas, vilka är då de eventuella begränsningar som följer av förordning nr 1103/97 när en avtalspart ensidigt beslutar att sådana belopp skall avrundas?

B — *Syftena med förordning nr 1103/97*

20. Garantin för rättssäkerheten, vilken enligt domstolen utgör en allmän gemenskapsrättslig princip,[7] är den grundläggande principen bakom förordning nr 1103/97.

7 — Se, exempelvis, dom av den 13 november 1990 i mål C-331/88, Fedesa m.fl. (REG 1990, s. I-4023), punkterna 7?11, av den 29 februari 1996 i mål C-110/94, Inzo mot belgiska staten (REG 1996, s. I-857), punkt 21, och dom av den 20 mars 1997 i mål C-24/95, Land Rheinland-Pfalz mot Alcan Deutschland (REG 1997, s. I-1591), punkterna 29?37.

21. Man bör erinra sig att förordning nr 1103/97 trädde i kraft i samtliga medlemsstater den 20 juni 1997, långt före ikraftträdandet av förordning nr 974/98 om införandet av euron och av förordning (EG) nr 2866/98 om de oåterkalleliga omräkningskurserna mellan euron och valutorna i de deltagande medlemsstaterna. Detta utgör i sig ett bevis för vikten av att säkerställa gemenskapens ekonomiska aktörers rättssäkerhet, genom att anta reglerna i förordning nr 1103/97 och i synnerhet reglerna om rättsliga instruments kontinuitet och om omräkning och avrundning av penningbelopp.

22. Det var av avgörande betydelse att övergången till den nya valutan inte ledde till instabilitet i avtalsförhållanden och osäkerhet om konsekvenserna av eurons införande bland ekonomiska aktörer. Kontinuiteten, i euro, av värdet på belopp som uttrycktes i en nationell valutaenhet måste garanteras enhetligt så snart och så tydligt som möjligt, eftersom en farlig prisinstabilitet till konsumenternas nackdel kunde uppstå om en sådan kontinuitet inte förelåg, exempelvis om omräkningsoperationer genomfördes med låg precision. [8] I detta sammanhang utgör reglerna i förordning nr 1103/97 en enhetlig ram för att förebygga osäkerhet bland de ekonomiska aktörerna.

C — *Regeln om rättsliga instruments kontinuitet i artikel 3 i förordning nr 1103/97*

23. I artikel 3 i förordning nr 1103/97 är den grundläggande regeln om rättsliga instruments kontinuitet inskriven. Denna princip är vägledande för hela processen för att införa den gemensamma valutan.

24. Principen om avtals kontinuitet, *pacta sunt servanda*, utgör en allmän rättsprincip som domstolen uttryckligen har betecknat som "en grundläggande princip för alla rättsordningar". [9] Artikel 3 sträcker sig dock längre än till att enbart hävda denna princip eftersom det däri säkerställs att alla villkor i ett rättsligt instrument förblir opåverkade av att den nya valutan införs. Rättsliga instrument omfattar enligt artikel 1, bland annat och förutom avtal, bestämmelser i lag, andra föreskrifter och administrativa beslut. Artikel 3 kan därför inte enbart betraktas som en bestämmelse avsedd att rikta uppmärksamheten på att det finns regler i medlemsstaternas lagstiftning som bekräftar den allmänna principen om avtals kontinuitet inom ramen för införandet av den nya valutan. Detta framgår extra tydligt om man betraktar några av de särskilda skälen för att inkludera artikel 3 i förordning nr 1103/97.

8 — I skälen 5 och 7 i förordning nr 1103/97 nämns uttryckligen behovet av att beakta konsumenternas situation vid övergången till euron.

9 — Se dom av den 16 juni 1998 i mål C-162/96, Racke mot Haupzollamt Mainz (REG 1998, s. I-3655), punkt 49.

25. Eurobestämmelserna, inklusive förordning nr 1103/97, är utformade "för att säkerställa en balanserad övergång, i synnerhet för konsumenterna". [10] Som Landgericht har påpekat skall denna övergång med andra ord inte belasta konsumenten på ett otillbörligt sätt. Omsorgen om konsumentskyddet var dessutom ett av skälen för att inkludera artikel 3 i förordning nr 1103/97. [11]

26. Mot den specifika bakgrunden av förberedelsen för övergången till den gemensamma valutan är det förståeligt att konsumenterna måste garanteras att avtalsvillkor, och särskilt de villkor i vilka priserna fastställdes uttryckt i nationella valutaenheter, inte skulle förändras enbart därför att dessa penningbelopp omräknades till euro.

27. Förutom konsumentskydd behandlas i artikel 3 i förordning nr 1103/97 även en angränsande fråga, nämligen berättigade farhågor avseende eventuella negativa konsekvenser för prisstabiliteten i euroområdet av införandet av den gemensamma valutan. I samband med övergången till euro kunde inte arbetet med att motverka eventuella prishöjningar enbart på grund av införandet av euron helt överlämnas till den nationella lagstiftningen i de olika medlemsstaterna och deras mekanismer för att förebygga prisvariationer. Därför utgör artikel 3 också en viktig bestämmelse för att garantera enhetligheten i fråga om att uppnå målet att bevara prisstabiliteten under övergångsprocessen till den nya valutan. Införandet av euron utgör ett centralt led i genomförandet av den europeiska gemensamma penningpolitiken, och bevarandet av prisstabiliteten utgör, vilket man inte får glömma, det främsta syftet med denna politik, vilket uttryckligen anges i artikel 4.2 EG. [12]

28. Artikel 3 i förordning nr 1103/97 är en central bestämmelse för hela processen för att införa euron. Från regeln om rättsliga instruments kontinuitet i artikel 3 och från principen om rättslig likvärdighet mellan euron och de nationella valutaenheterna kan en neutralitetsprincip härledas, som ligger till grund för euroförordningarna. [13] Enligt denna neutralitetsprincip kan omräkningen av nationella valutaenheter till euro inte förändra värdet av eventuella skulder

10 — Se skäl 5 i förordning nr 1103/97.

11 — I skäl 7 förklaras att "[b]estämmelserna om kontinuitet [endast kan] uppfylla sitt syfte att åstadkomma rättssäkerhet och insyn för ekonomiska aktörer, *i synnerhet konsumenter*, om de träder i kraft så snart som möjligt" (min kursivering).

12 — I artikel 4.2 EG fastslås att "[p]arallellt härmed och i enlighet med detta fördrag samt den tidsplan och de förfaranden som anges i fördraget skall denna verksamhet [medlemsstaternas och gemenskapens] omfatta en oåterkallelig låsning av växelkurserna som skall leda till att en gemensam valuta, ecun, införs *och till att en gemensam penning- och valutapolitik fastställs och bedrivs; denna politik skall ha som huvudmål att upprätthålla prisstabilitet*" (min kursivering).

13 — I viss nationell lagstiftning som syftar till att garantera att nationella rättsliga och monetära system är förenliga med euroförordningarna föreskrivs denna neutralitetsprincip uttryckligen avseende befintliga rättsliga instrument. Detta är exempelvis fallet i artikel 6 i den spanska lagen nr 46/98 av den 17 december 1998 om införandet av euron, där det föreskrivs att "ersättandet av pesetan med euron [inte skall] förändra värdet på lån eller skulder, vars värde oberoende av deras art, utan avbrott, förblir detsamma som det värde de hade vid tidpunkten för övergången" (inofficiell översättning).

eller lån som uppkommer på grund av ett rättsligt instrument. Deras värde skall förbli detsamma som värdet före bytet av monetär enhet. Införandet av euron skall betraktas som en neutral händelse med avseende på rättsliga instrument som fanns vid tidpunkten för eurons införande, även med avseende på värdet på eventuella penningbelopp som nämns i dessa instrument. Detta överensstämmer med syftet med förordning nr 1103/97, nämligen att garantera att de förändringar som krävs för att införa euron minimeras i de berörda konsumenternas intresse samt att undvika en inflationstendens.

29. Även om artikel 3 hade utformats enbart för att bekräfta en allmän rättsprincip, [14] som också erkänns i de olika nationella rättsordningarna, framgår det tydligt av bestämmelsens ordalydelse och syftena med förordning nr 1103/97 att artikeln har självständiga rättsliga konsekvenser. [15] Även om en ekonomisk aktör enligt nationella bestämmelser i vissa medlemsstater hade rätt att ensidigt ändra rättsliga instrument, eller närmare bestämt avtalsvillkor, till nackdel för konsumenter, enbart på grund av övergången till euron, skulle tillämpningen av dessa bestämmelser i själva verket förhindras genom artikel 3. [16]

30. I den mån artikel 3 i förordning nr 1103/97 är en relevant bestämmelse om skydd och användning av euron under införandet av denna utgör den, för de deltagande medlemsstaternas vidkommande, en del av den gemensamma monetära lagstiftningen. [17] I detta avseende utgör artikel 3 ett privaträttsligt utflöde av euroförordningarna, vilket har företräde framför eventuella oförenliga nationella bestämmelser i den tillämpliga avtalslagstiftningen (*lex contractus*). Detta är förståeligt om vi erinrar oss att artikel 3 inkluderades i förordning nr 1103/97 för att garantera en enhetlig skyddsnivå för den gemensamma valutan och hög standard i fråga om rättssäkerhet och insyn under processen för att införa denna.

31. Genom den ram som ställs upp för euron i förordningarna 1103/97 och 974/98 riktas således uppmärksamheten på följande principer och regler: 1) principen att euron utgör det enda lagliga betalningsmedlet och skall ersätta de nationella valutorna, 2) rättslig likvärdighet mellan euron och natio-

14 — Till vilka skäl 7 i förordning nr 1103/97 uttryckligen hänvisar.

15 — Denna fråga är föremål för en livlig debatt i tyska juristkretsar. Se Ritter, Jan Wilhelm, *Euro-Einführung und IPR unter besonderer Berücksichtigung nachehelicher Unterhaltsverträge*, Lang, Frankfurt a. M., 2003, s. 91–117, särskilt s. 117, och Hahn, Marie-Therese, *Europäische Währungsumstellung und Vertragskontinuität: eine Rechtsvergleichende Analyse aus der Perspektive Deutschlands, Frankreichs und Großbritanniens unter Berücksichtigung der Verordnung (EG) Nr. 1103/97*, Lang, Frankfurt a. M., 1999, s. 101–114.

16 — Med det självklara undantag som anges i artikel 3 avseende eventuella överenskommelser om motsatsen mellan de berörda parterna.

17 — Se skäl 8 i förordning nr 1103/97, där det slås fast att införandet av euron innebär en förändring av varje deltagande medlemsstats monetära lagstiftning.

nella valutaenheter, 3) regeln om rättsliga instruments kontinuitet och neutralitet med avseende på värdet av de penningbelopp som nämns i dessa, och 4) principen om avtalsfrihet. De är alla särskilt viktiga vid fastställandet av om en avtalspart enligt euroförordningarna, och särskilt enligt förordning nr 1103/97, ensidigt kan avrunda enhetspriser uppåt till närmaste cent, när den avrundningen direkt leder till en betydande ändring av andra ekonomiska aktörers slutliga monetära förpliktelser. [18]

i vissa fall kan krävas av praktiska skäl vid övergången från en valuta till en annan. [19] Det är därför inte förvånande att förordning nr 1103/97 innehåller föreskrifter om avrundning och reglerar denna i fråga om vissa penningbelopp.

33. I artikel 5 föreskrivs att avrundningen i första hand skall ske till närmaste cent för penningbelopp som skall betalas. Trots att det inte finns någon definition av penningbelopp som skall betalas i euroförordningarna, är O2 och kommissionen eniga om att "penningbelopp som skall betalas" omfattar alla slags penningskulder. [20]

D — *Är ett pris av den typ som har beskrivits av Landgericht München ett belopp som skall betalas eller redovisas?*

32. Det faktum att det i artikel 3 i förordning nr 1103/97 föreskrivs att införandet av euron inte får leda till ändring av något villkor i ett rättsligt instrument eller leda till upphävande av villkoren i något rättsligt instrument och inte heller får ge en part ensidig rätt att ändra ett rättsligt instrument skulle kunna tyda på att alla priser som uttrycks i nationell valuta, i egenskap av väsentliga avtalsvillkor, skall omräknas till euro med största möjliga precision. Faktum är dock att en avrundning

34. Tvärtemot vad O2 anser kan ett minutpris *per se* inte betraktas som ett belopp som skall betalas, eftersom det inte i sig utgör en penningskuld. Inte förrän man vet hur många minuter ett telefonsamtal har pågått finns de uppgifter som krävs för att fastställa det belopp som skall betalas för ett visst samtal. Det är vid just den tidpunkten som en kund blir telefonoperatörens gäldenär med avseende på ett visst penningbelopp. Om kunden inte ringer några samtal under

18 — Denna ändring följer av en matematisk multiplikationseffekt som medför att den lilla förändring som följer av omräkningen och avrundningen av ett enhetspris ökar i det slutliga belopp som skall betalas i proportion till hur många enheter som har köpts.

19 — Martin Mélendez, Maria Teresa, El *Euro — Paridad, continuidad, conversión y redondeo*, La Ley, Madrid, 2001, s. 234–238, innehåller exempel på äldre avrundningsbestämmelser i Spanien under 1800-talet och på 1900-talet i Förenade kungariket.

20 — *The Introduction of the euro and the rounding of currency amounts*, DGII/C4-SP(99), uppdaterad februari 1999, s. 10.

en viss tidsperiod föreligger givetvis ingen penningskuld, även om det fastställda minutpriset fortfarande gäller utan inskränkning.

35. Skälet för att avrunda de belopp som uttryckligen anges i artikel 5 i förordning nr 1103/97 till närmaste cent är, som kommissionen har påpekat, praktiskt och en direkt följd av att euron är indelad i hundra cent och att lagliga betalningsmedel för underenheter till centen saknas.[21] De penningbelopp som avses i artikel 5 är således sådana som efter omräkningen av praktiska skäl inte medger en högre precision än närmaste cent. Dessa praktiska skäl motiverar i sin tur inte en avrundning till närmaste cent av ett minutpris eftersom ett sådant pris inte i sig utgör en penningskuld.

36. Enligt artikel 5 tillämpas samma avrundningsregel till närmaste cent på belopp som skall redovisas. Inte heller i detta fall innehåller euroförordningarna en definition av dessa belopp. Som kommissionen har påpekat i sina skriftliga yttranden omfattar denna kategori belopp som används för bokföringsändamål, i kontoutdrag eller balansräkningar. Även om sådana belopp kanske inte är de slutliga belopp som skall betalas motsvarar de till sist penningskulder. Självklart är ett minutpris inte i sig ett belopp avseende vilket en notering skall göras i telefonoperatörens bokföring. Minutpriset används helt enkelt för mellanliggande uträkningar[22] som krävs för att fastställa vilket belopp som skall betalas (såsom det slutliga beloppet på räkningen) och redovisas (vilket kan vara fallet i fråga om kostnaden för varje telefonsamtal).

37. Det praktiska skäl som motiverat avrundningen till närmaste cent av slutliga belopp som skall betalas eller föras in i räkenskapsböcker motiverar inte heller en avrundning till närmaste cent av ett minutpris som endast används vid uträkningen av dessa belopp.

38. Det faktum att beräkningen av kostnaden för varje telefonsamtal enligt de uppgifter som har lämnats av Landgericht inte ens grundas på minutpriset, utan på en sjättedel av detta belopp, vilket motsvarar priset för en tiosekundersenhet, innebär att minutpriset absolut inte kan betraktas som ett belopp som skall redovisas och som skall

21 — I artikel 2 i förordning nr 974/98 föreskrivs att "[f]rån och med den 1 januari 1999 skall de deltagande medlemsstaternas valuta vara euron. Valutaenheten skall vara en euro. En euro skall delas upp i etthundra cent." I artikel 3 i samma förordning föreskrivs att "[v]arje deltagande medlemsstats valuta skall till omräkningskursen ersättas med euron".

22 — Begreppet "mellanliggande uträkningar" nämns uttryckligen i skäl 11 i förordning nr 1103/97.

avrundas till närmaste cent efter omräkningen till euro. Faktum är att i just detta fall är minutpriset inte ens ett belopp som används direkt vid uträkningen av den kostnad som skall debiteras för varje telefonsamtal.

39. Jag kan därför inte hålla med O2 om att uttrycket "penningbelopp som skall betalas eller redovisas" i artikel 5 i förordning nr 1103/97 omfattar alla penningbelopp. Det föreskrivs inte att *"alla penningbelopp"* skall avrundas till närmaste cent i bestämmelsen, utan att *"[p]enningbelopp som skall betalas eller redovisas* när en avrundning sker efter en omräkning till enheten euro enligt artikel 4 skall avrundas uppåt eller nedåt till närmaste cent". [23]

40. Det faktum att alla penningbelopp som uttrycks i en deltagande medlemsstats nationella valuta måste omräknas till euro innebär inte att de skall avrundas till närmaste cent. O2 har gjort gällande att avrundning alltid skall ske till närmaste cent vid omräkning av penningbelopp, men har inte anfört några argument till stöd för denna slutsats.

41. Artikel 5 i förordning nr 1103/97 medger klart och tydligt, *e contrario,* att en omräkning inte nödvändigtvis medför en avrundning. I bestämmelsen föreskrivs i själva verket en avrundning till närmaste cent av "[p]enningbelopp som skall betalas eller redovisas *när en avrundning sker efter en omräkning till enheten euro enligt artikel 4*". [24] Jag delar därför inte O2:s uppfattning att artikel 4 möjliggör en omräkning och avrundning, medan artikel 5 endast behandlar metoderna för avrundningen. Omräkning och påföljande avrundning är två helt olika operationer. I artikel 4 anges villkoren för omräkning av penningbelopp som uttrycks i nationella valutaenheter till euro. [25] I artikeln behandlas inte avrundning av de omräknade penningbeloppen. [26] Denna fråga behandlas i fråga om penningbelopp som skall betalas eller redovisas i artikel 5.

42. Enligt min uppfattning skall den första frågan därför besvaras så att ett belopp som minutpriset inte är ett sådant belopp som

23 — Min kursivering.

24 — Min kursivering.

25 — I artikel 4.4 fastställs även hur omräkningen från en nationell valutaenhet till en annan skall ske. Den frågan saknar givetvis betydelse i förevarande mål.

26 — I artikel 4 nämns avrundning endast i två fall som båda faller utanför ramen för bedömningen i förevarande mål. För det första föreskrivs i artikel 4.2 att omräkningskurserna, som enligt artikel 4.1 skall fastställas med sex signifikanta siffror, inte får avrundas eller avkortas vid omräkning. Denna hänvisning gäller givetvis inte avrundningen av penningbelopp efter en omräkning till euro. För det andra anges detaljerade regler i artikel 4.4, däribland en regel om avrundning vid omräkning av penningbelopp från en nationell valutaenhet till en annan. Även denna regel faller utanför ramen för bedömningen i förevarande mål.

skall betalas eller redovisas i den mening som avses i artikel 5 i förordning nr 1103/97. Belopp som minutpriset är penningbelopp som används vid mellanliggande uträkningar som vidtas för att fastställa det belopp som skall betalas eller redovisas.

43. Eftersom de penningbelopp som nämns i artikel 5 är sådana som efter en omräkning av praktiska skäl inte medger en högre precision än närmaste cent är det på en räkning avseende telekommunikationer endast räkningens slutbelopp som absolut måste avrundas till närmaste cent.

44. Det kan vara tillåtet att avrunda de enskilda belopp som motsvarar kostnaden för varje telefonsamtal om kostnaden för varje telefonsamtal (av praktiska skäl som rör bokföringen eller på grund av särskilda avtalsvillkor som överenskommits av parterna) skall redovisas separat. Om en avrundning sker under sådana omständigheter kommer den i själva verket att tendera att ha en neutral inverkan på det slutliga belopp som skall betalas. Eftersom den enskilda kostnaden för varje telefonsamtal beror på samtalets längd, och denna varierar, kommer avrundningen, antingen uppåt eller nedåt, att ske slumpmässigt och därmed leda till att det slutliga beloppet på räkningen blir praktiskt taget detsamma som om precisionen av de enskilda beloppen på räkningen hade varit högre.[27]

E — *Kan ett belopp som minutpriset som används vid mellanliggande uträkningar avrundas efter omräkningen till euro?*

45. Som nämnts ovan innehåller artikel 5 föreskrifter om avrundning till närmaste cent i fråga om belopp som skall betalas eller redovisas, och inga bestämmelser i förordning nr 1103/97 ger stöd för slutsatsen att belopp som används vid mellanliggande uträkningar också skall avrundas till närmaste cent. Som kommissionen har påpekat finns det inga praktiska skäl som motiverar ett förbud mot att bibehålla en grad av precision vid omräkningen som är högre än till närmaste cent för ett mellanliggande belopp, som helt enkelt inte omfattas av de avrundningsregler som anges i artikel 5.

27 — Det faktum att förordning nr 1103/97 innehåller föreskrifter om en avrundning uppåt när omräkningen ger ett resultat som ligger exakt mitt emellan två belopp innebär att det är mer sannolikt att avrundningen sker uppåt än nedåt. Antalet telefonsamtal vars enskilda kostnad (vilken utgör ett belopp som skall redovisas) kan avrundas uppåt kommer med andra ord att tendera att vara större än de som kan avrundas nedåt. Denna effekt kommer dock att vara försumbar och följer, vilket är det viktigaste, av att artikel 5 i förordningen i sig innehåller föreskrifter om en avrundning uppåt när omräkningen av det belopp som skall betalas eller redovisas ger ett resultat som ligger exakt mitt emellan två belopp.

46. Omvänt förhindras inte avrundningen av belopp som minutpriser, vilka används vid mellanliggande uträkningar, genom förordning nr 1103/97 även om det är fråga om en avrundning till närmaste cent, förutsatt att de berörda ekonomiska aktörerna, det vill säga avtalsparterna, är eniga om denna avrundning. Principen om avtalsfrihet erkänns uttryckligen i artikel 3 och det finns inget som helst skäl att begränsa denna frihet vid avrundning uppåt eller nedåt till närmaste cent av belopp som används vid mellanliggande uträkningar. Det faktum att artikel 5 i förordningen inte innehåller föreskrifter om avrundning av dessa belopp kan inte tolkas *e contrario* som ett förbud mot sådan avrundning.

47. Man bör dock vara medveten om att när ett penningbelopp avrundas vinner den ena parten det som den andra förlorar, så att summan av vinsten och förlusten blir noll. Därför är avtal om att avrundning skall ske mycket ovanliga. Det är nämligen föga sannolikt att en avtalspart är villig att godta den förlust som nödvändigtvis kommer att följa av en avrundning av belopp avseende enhetspriser som används vid mellanliggande uträkningar, enbart för att gynna den andra avtalsparten.

48. Av ovanstående överväganden följer att det är förenligt med förordning nr 1103/97 att avrunda ett enhetspris som används vid mellanliggande uträkningar till närmaste cent förutsatt att de berörda parterna har kommit överens om detta. I förevarande fall beslutade dock O2 ensidigt om avrundning av det minutpris som används vid mellanliggande uträkningar.

49. Det finns ingen bestämmelse i förordning nr 1103/97 som uttryckligen förbjuder avrundning, som ensidigt beslutas av den ena avtalsparten, av den siffra som uppkommer vid omräkningen till euro av ett enhetspris, vilket används vid mellanliggande uträkningar för att fastställa de belopp som skall betalas eller redovisas av den andra parten. Kommissionen har i sitt skriftliga yttrande helt korrekt påpekat detta genom att konstatera att artikel 5 inte förbjuder avrundning av andra penningbelopp än dem som uttryckligen nämns i bestämmelsen. Det skulle för det första ha varit nödvändigt att ange ett sådant förbud uttryckligen. För det andra skulle det ha varit nödvändigt att ange det erforderliga antalet decimaler i artikel 5. Till skillnad från vad Verbraucher Zentrale har gjort gällande i målet vid den nationella domstolen krävs det inte att en ekonomisk aktör som O2 anger det omräknade minutpriset med största möjliga precision. Man bör vidare erinra sig att det i skäl 11 i förordning nr 1103/97 klart anges att avrundningsreglerna i förordningen " [inte] påverkar ... några förfaranden, någon konvention eller några nationella bestämmelser rörande avrundning som ger en högre grad av exakthet för mellanliggande uträkningar". Detta skäl är uppenbart oförenligt med argumentet att standardförfarandet alltid skall vara sådant att det leder till största möjliga precision.

50. Det faktum att ensidig avrundning av penningbelopp som används för att beräkna de belopp som skall betalas eller redovisas i princip är möjlig innebär dock inte att avrundningen inte är föremål för några av de begränsningar som följer direkt av förordning nr 1103/97. Artikel 3 i förordning nr 1103/97 innehåller den grundläggande regeln om avtalsvillkorens kontinuitet. I den mån som minutpriser utgör väsentligt avtalsvillkor skall ett ensidigt beslut att avrunda dessa ovillkorligen bedömas mot bakgrund av denna regel. Följaktligen, och till skillnad från vad O2 anser, finns det en gemenskapsrättslig bestämmelse som kan begränsa den ensidiga avrundning av minutpristaxor som O2 avtalat om med sina kunder.

F — *Begränsningar som följer av förordning nr 1103/97 när en avtalspart ensidigt beslutar att avrunda minutpriser som används vid mellanliggande uträkningar*

51. Skillnaden är tydlig mellan å ena sidan belopp som skall betalas eller redovisas och å andra sidan belopp som används vid mellanliggande uträkningar. Det är dock inte möjligt att helt åtskilja dessa två typer av penningbelopp och bortse från att belopp som används vid mellanliggande uträkningar spelar en viktig roll för att fastställa de belopp som skall betalas eller redovisas. Det är ingen tvekan om att en ekonomisk aktörs ensidiga avrundning av ett belopp som används för att beräkna ett belopp som skall betalas eller redovisas kan ha en påtaglig effekt på storleksbestämningen av detta belopp, till nackdel för andra ekonomiska aktörer. [28]

52. Just detta inträffar när en telefonoperatör i likhet med O2 beslutar att avrunda sina olika minutpristaxor till närmaste cent sedan de omräknats till euro. I den mån som avrundningen leder till en ökning av de belopp som skall betalas eller redovisas avseende kunders telefonsamtal till ett visst minutpris (såsom taxan 0,05 DEM för samtal efter klockan 21:00 till det fasta nätet), står den i direkt strid med regeln om avtalsvillkors kontinuitet i artikel 3 i förordning nr 1103/97.

53. En sådan avrundning utgör en ensidig ändring av ett visst avtalsvillkor, enligt vilket ett visst minutpris för samtal efter en viss tid

28 — Risken för att ensidiga avrundningar till närmaste cent i fråga om enhetspriser, särskilt inom telekommunikationsområdet, skulle få betydande konsekvenser för det slutliga belopp som skall betalas av konsumenter uppfattades på ett korrekt sätt av en del medlemsstater. Denna risk motiverar dessutom bestämmelser i nationell lagstiftning som syftar till att förbereda de nationella rättsordningarna för införandet av euron. Ett bra exempel är artikel 11.2 i den spanska lagen nr 46/1998 av den 17 december, ändrad genom lag nr 9/2001 av den 4 juni 2001, i vilken det föreskrivs att enhetspriser, inklusive priser för telekommunikation, skall anges med sex decimaler efter omräkningen.

och till en viss taxa avtalats mellan parterna. Ingen av avtalsparterna ingick avtalet om ett visst minutpris i avsikt att enbart ringa telefonsamtal som varar en minut. I stället gjorde den taxan det möjligt för parterna att beräkna den sannolika kostnaden för varje telefonsamtal, oberoende av dess längd, och den totala kostnaden för samtliga telefonsamtal. Följaktligen skall effekten av avrundningen av minutpriset bedömas mot bakgrund av dess effekt på kostnaden för varje telefonsamtal eller den totala kostnaden för samtliga telefonsamtal (vilka är "belopp som skall betalas eller redovisas").

54. Jag kan därför inte instämma med kommissionen, vilken uttryckligen gjort gällande att precision vid omräkningen är helt fristående från avtals kontinuitet, och att förevarande mål inte rör frågan om avtalsvillkorens kontinuitet, utan bara graden av precision vid omräkningen till euro. Enligt min uppfattning råder ett nära samband mellan precision vid omräkningen av minutpriset och avtalsvillkors kontinuitet eftersom ett avtalat minutpris faktiskt är ett avtalsvillkor. När ett visst enhetspris har överenskommits i ett avtal är det i allmänhet nödvändigt att upprätthålla en högre precision än till närmaste cent för att garantera kontinuitet avseende det avtalsvillkor genom vilket priset har fastställts. Detta är särskilt tydligt om vi betänker att avsikten absolut inte var att förordning nr 1103/97 skulle medge prisökningar enbart till följd av omräkningen av de nationella valutaenheterna till euro. För att undvika sådana stegvis växande variationer är det viktigt att artikel 3 i förordning nr 1103/97 tolkas så att en högre grad av precision än till närmaste cent i vissa fall måste upprätthållas för penningbelopp som används vid mellanliggande uträkningar.

55. Enligt min uppfattning medger inte förordning nr 1103/97 (och i synnerhet inte artikel 3) att ett avtalsvillkor förändras på ett sådant sätt genom en avrundningsmetod som den som O2 ensidigt har infört. I den mån det faktiskt föreligger en konkret ökning av det belopp som skall betalas av samtliga konsumenter för samtal efter klockan 21:00 enligt taxan "Genion Home" förändras det avtalade minutpriset. I princip avtalade O2 och dess kunder att ett belopp på 0,50 DEM skulle betalas för varje samtal på tio minuter efter klockan 21.00. Minutpriset motsvarande konsumentens kostnad för telefonsamtal efter klockan 21:00 var inte det *enda* villkoret i avtalet men utgjorde utan tvivel *ett* avtalsvillkor som överenskommits mellan O2 och varje enskild kund. Det råder ingen tvekan om att en avrundningsmetod som den som införts av O2 ändrar, och följaktligen bryter kontinuiteten i fråga om, detta bestämda avtalsvillkor, till nackdel för samtliga konsumenter som telefonerar efter klockan 21:00.

56. I den mån som denna ökning presenteras som en ren följd av omräkningen till euro av belopp som tidigare uttrycktes i tyska mark strider detta agerande mot artikel 3 i förordning nr 1103/97.

57. Mot denna bedömning har O2 invänt att den införda avrundningen till närmaste cent är ett neutralt förfarande med avseende på prisökningar till konsumenternas nackdel. Till stöd för denna slutsats har bolaget anfört att avrundningen till närmaste cent av alla avtalade minutpriser i själva verket inte var till nackdel för konsumenterna som grupp eftersom omräkningen av de fjorton minutpriserna visserligen i sju fall ledde till prisökningar, men i de övriga sju fallen avrundades de omräknade priserna nedåt, vilket alltså var till fördel för konsumenterna.

58. Detta påstående innebär dock att man, för det första, bortser från att det väsentliga i fråga om regeln om avtals kontinuitet är effekten på varje avtalsvillkor som överenskommits med varje enskild konsument och inte den samlade effekten på konsumentavtalen betraktade som en helhet. För att förstå detta är det tillräckligt att notera att vissa konsumenter kan ha träffat avtal med O2 enbart i avsikt att använda en viss minuttaxa. O2:s påstående att avrundningen skulle vara neutral för en konsument som använder alla taxor i samma omfattning tycks emellertid inte tåla en närmare granskning. Faktum är att de sju minutpriser som avrundades uppåt ledde till en höjning som var större än sänkningen av de priser som avrundades nedåt. Även om vi (felaktigt) underlåter att betrakta varje enskilt minutpris som ett avtalsvillkor, och i stället betraktar de fjorton minutpriserna i taxan "Genion Home" som grupp, är med andra ord den avrundningsmetod som O2 ensidigt införde inte neutral. Den leder också till en prishöjning för konsumenterna betraktade som grupp.[29]

59. På grund av dessa överväganden vill jag betona att det ensidiga beslutet att avrunda eller inte avrunda minutpriser inom taxan "Genion Home" sker i en klassisk situation präglad av informationsmässig asymmetri (där en part har kunskap som den andra inte har). Detta medför en konkret risk för opportunistiskt handlande från den avtalsparts sida som har tillgång till ingående information om sina kunders preferenser, de

29 — Detta kan belysas med exemplet O2:s konsument X, som varje månad ringer sammanlagt 420 minuter till taxan "Genion Home" (i genomsnitt 14 minuter om dagen). För att betrakta samtliga fjorton minutpriser som jämbördiga, i linje med O2:s resonemang, måste vi anta att dess. 420 minuter fördelas lika mellan de 14 olika minutpriserna, vilket ger 30 minuter till varje minutpris under månaden. Efter de uträkningar som krävs kan det konstateras att konsumenten X till följd av omräkningen och den påföljande, av O2 ensidigt införda, avrundningen till närmaste cent av de olika priserna, tvingas betala 0,22 DEM mer (vid omräkning till euro motsvarande 0,11 EUR) för telefonsamtalen än före omräkningen till euro. Det ter sig nästan överflödigt att peka på storleksordningen av de siffror som blir aktuella när denna till synes obetydliga ökning av vad konsument X skall betala multipliceras med det totala antalet kunder hos O2 som använder taxan "Genion Home".

mest använda minutpriserna och den genomsnittliga längden på telefonsamtalen till varje taxa, det vill säga all information om kostnaderna och de sannolika fördelarna av ett beslut att avrunda sådana priser till närmaste cent.

60. Mot bakgrund av förordning nr 1103/97 utgör det faktum att det föreligger en risk för opportunistiskt handlande ett giltigt skäl för att förhindra O2 från att *ensidigt och utan begränsningar* besluta om avrundning av olika minutpriser som tidigare avtalats med dess kunder, även om avrundningen utan åtskillnad gäller alla minutpriser inom samma taxa. För det första kan avrundningen av dessa minutpriser till närmaste cent leda till en ökning av det totala belopp som skall betalas eller redovisas för telefonsamtal, vilket inte hade ökat om omräkningen inte hade ägt rum. För det andra kan ökningens verkliga omfattning på grund av den ovan nämnda informationsasymmetrin inte exakt bedömas av en utomstående.

61. Om en ekonomisk aktör som O2 i denna informationsmässigt asymmetriska situation upptäcker att avrundning till närmaste cent är förmånligt kommer denne troligen att genomföra avrundningen. Om den ekonomiske aktören däremot ser att avrundningen kommer att leda till en ekonomisk förlust väljer den att bibehålla en högre grad av precision vid omräkningen för att undvika förluster. Den ekonomiske aktören, som har fördel av informationsasymmetrin, kommer i alla händelser att befinna sig i en privilegierad position i fråga om att ensidigt besluta om höjning av de priser som avtalats med kunderna genom att utnyttja en åtgärd som är avsedd att vara neutral, såsom övergången från en nationell valuta till euron, för att dölja höjningen.

62. Artikel 3 i förordning nr 1103/97 skall därför tolkas så att den inte utgör hinder mot en ensidig avrundning av penningbelopp som det enhetspris som används vid mellanliggande uträkningar av belopp som skall betalas eller redovisas, i den mån som avrundningen inte för den andra ekonomiska aktören innebär en höjning av belopp som skall betalas eller redovisas, vilka utan omräkningen till euro skulle ha förblivit oförändrade.

63. Enligt förordning nr 1103/97 får enhetspris som används vid mellanliggande uträkningar av penningbelopp som skall betalas eller redovisas avrundas ensidigt av den ena parten, men förordningen ställer upp en begränsning för en sådan avrundning: den får inte leda till en systematisk höjning av dessa belopp. Frågan huruvida en ensidig avrundning strider mot artikel 3 skall bedömas från fall till fall. Denna bedömning kommer att bero på variabler som skiftar från en medlemsstat till en annan. Till dessa variabler hör exempelvis värdet på den nationella valutans minsta underenhet, i vilken enhetspriser tidigare har angivits.

64. Jag kommer att försöka belysa denna fråga med ett exempel, baserat på siffror som lämnats av Landgericht München i förevarande mål, på en avrundning som kunde ha genomförts ensidigt utan att artikel 3 i förordning nr 1103/97 hade åsidosatts.

65. Före omräkningen av tyska mark till euro kostade ett samtal på tio minuter, till exempelvis minutpriset 0,05 DEM för samtal efter klockan 21:00 till det fasta nätet, konsumenten 0,50 DEM. Efter omräkningen till euro och den påföljande avrundning som genomfördes av O2 kostade samtalet 0.586749 DEM, vilket efter avrundning till närmaste pfennig innebar en höjning med 9 pfennig jämfört med det belopp som överenskommits i avtalet med konsumenten för ett samtal på tio minuter till just den taxan. Om en avrundning inte hade genomförts efter omräkningen av det specifika minutpriset till euro skulle priset ha varit 0,0255645 EUR, vilket motsvarar högsta möjliga precision. Om detta belopp hade avrundats till fyra decimaler skulle minutpriset ha varit 0,0256 EUR. Om detta minutpris hade använts vid de aktuella uträkningarna skulle konsumenten ha varit skyldig att betala 0,256 EUR för detta samtal på tio minuter. Avrundning av detta belopp till närmaste cent i enlighet med artikel 5 i förordning nr 1103/97 ger 0,26 EUR. Detta belopp motsvarar 0,5085158 DEM, vilket när det avrundats till närmaste pfennig motsvarar 0,51 DEM, i stället för 0,50 DEM som skulle betalas före omräkningen och avrundningen.

66. Avrundning till den fjärde decimalen tycks inte säkerställa att konsumenter som väljer just denna taxa undgår en höjning av de belopp som skall betalas eller redovisas, vilka utan omräkningen till euro inte skulle ha höjts. Om kunden emellertid i stället för ett samtal på tio minuter ringer ett samtal på femton minuter till samma taxa kommer han eller hon att betala 0,384 EUR (0,0256 x 15 EUR), vilket efter avrundning till närmaste cent ger 0,38 EUR. Detta belopp motsvarar 0,74 DEM, och inte 0,75 DEM som skulle ha betalats för samma telefonsamtal före omräkningen till euro (en minskning med 0,01 DEM). Om vi därefter tar exempelvis ett samtal på 5 minuter till samma taxa skulle kunderna utan avrundningen till fyra decimaler ha betalat 0,13 EUR, vilket motsvarar exakt de 0,25 DEM som han eller hon skulle ha varit skyldig att betala för ett samtal på 5 minuter till samma taxa före omräkningen.

67. Av det ovan angivna exemplet följer att avrundningen till fyra decimaler kan medföra vissa variationer, antingen uppåt eller nedåt, av de belopp som vid ett visst minutpris skall betalas för varje telefonsamtal. Det är dock viktigt att notera att om denna variation över huvud taget inträffade skulle den inte överskrida ett belopp i euro motsvarande 0,01 DEM, och framför allt skulle variationen ske slumpmässigt, helt beroende på telefonsamtalets exakta längd. Med andra ord skulle slutresultatet vara neutralt i förhållande till vad som avtalats mellan parterna. Även om

varje konsument kan styra ett telefonsamtals längd är det inte realistiskt att anta att konsumenterna kommer att bestämma sig för att (och kunna) tidsbestämma telefonsamtal för att säkerställa att de varar ett visst antal minuter (exempelvis 15 minuter i stället för 14) vid specifika taxor för att erhålla vinster som under alla omständigheter aldrig, för ett enskilt telefonsamtal, skulle överskrida 0,01 DEM.

68. Således skulle en ensidig avrundning till fyra decimaler under de beskrivna omständigheterna, även om den inte motsvarar största möjliga precision, inte påverka de avtalsvillkor som överenskommits mellan parterna och den skulle därför vara godtagbar enligt förordning nr 1103/97. Detta är dock inte fallet i fråga om en sådan avrundning till närmaste cent som den som i förevarande mål ensidigt vidtogs av O2. Vad som framställs som (och som borde vara) en neutral omräkning och avrundningsoperation döljer i själva verket en prishöjning.

69. Det skulle enligt artikel 3 i förordning nr 1103/97 ha varit möjligt att ensidigt avrunda de olika minutpriserna i en taxa som "Genion Home" till fjärde decimalen, men inte till närmaste cent eller ens till den tredje decimalen, eftersom de två senare avrundningsmetoderna är oförenliga med regeln om avtalsvillkors kontinuitet och omräkningsoperationens neutralitet med avseende på värdet av de penningbelopp som nämns i dessa avtalsvillkor. Detta betyder med andra ord att de olika minutpriserna kan avrundas i den mån avrundningen ger en viss likvärdighet mellan det minutpris som anges i euro och det pris som uttrycktes i den nationella valutan och denna är tillräcklig för att garantera att systematiska höjningar av de belopp som skall betalas eller redovisas förhindras.

70. Ovanstående synpunkt illustreras av att vissa tyska telefonoperatörer räknade om sina minutpriser och avrundade dem till fyra decimaler.[30] Andra operatörer avrundade dessa priser till tre decimaler, men avrundade dem konsekvent nedåt och således alltid till konsumenternas fördel.

71. I den situation som nämns i punkt 70 eller i varje annat fall av avrundning nedåt till fördel för de andra ekonomiska aktörerna (det vill säga konsumenterna), innebär avrundningsmetoden inte något åsidosättande av artikel 3 i förordning nr 1103/97. Ett sådant fall innebär faktiskt ett tyst godtagande av en prisnedsättning från den enskilda konsumentens sida.

30 — Om O2 hade följt samma linje skulle dess uttryckligen uttalade intresse av att garantera konsumentens möjlighet att jämföra de minutpriser som olika telefonoperatörer erbjuder vara överflödigt.

72. Slutligen är begränsningar av den ensidiga avrundningen av enhetspriser, vilka överensstämmer med ovannämnda kriterier, även viktiga för att undvika en väsentlig avvikelse från den största felaktighet vid avrundningen som enligt euroförordningarna är tillåten vid omräkningen av belopp som skall betalas. Den största felaktighet vid avrundningen som är tillåten enligt artikel 5 i förordning nr 1103/97, vid omräkningen till euro av ett belopp som skall betalas eller redovisas, är 0,005 EUR. Det skulle inte vara förenligt med det i artikel 5 angivna syftet, att garantera en hög precision vid omräkningen av belopp som skall betalas, om en avtalspart gavs rätt att ensidigt avrunda belopp som används för att beräkna dessa belopp på ett sätt som *de facto* leder till en mycket lägre precision i fråga om de belopp som skall betalas.

III — Förslag till avgörande

73. Följaktligen anser jag att de frågor som har ställts av den nationella domstolen skall besvaras på följande sätt:

"1) Ett belopp som ett minutpris är inte ett belopp som skall betalas eller redovisas i den mening som avses i artikel 5 i förordning nr 1103/97. Det är ett penningbelopp som används vid mellanliggande uträkningar som vidtas för att fastställa det belopp som skall betalas eller redovisas.

2) Förordning nr 1103/97 skall tolkas så att den inte utesluter en ensidig avrundning av penningbelopp som minutpris som används vid mellanliggande uträkningar av belopp som skall betalas eller redovisas enligt överenskommelse i avtal, förutsatt att denna avrundning mot bakgrund av artikel 3 i förordning nr 1103/97 inte medför en systematisk höjning av de penningbelopp som skall betalas eller redovisas."